

Джерело: [ЛітАкцент](#)

Перед сходом сонця найзимніше. Від Мукачева вагон їде майже порожній. У Чопі потяг надовго завмирає, металева рептилія. Місто-станція, де залізничний транспорт вистоює годину, дві, три... Українська природа інтегрована в «європейський контекст» переконливіше, ніж залізниця з вагонами-розвалюхами, графіком руху та кордоном, наче тут зараз закінчується світ.

Скоро перетинаєш Карпати, й рослинність буває вільготніше, миттєво меншає хвої й більшає широкого палисту. В Ужгороді тепліше, ніж у купе. Наш опікун – закарпатський журналіст і письменник Олександр Гаврош, із яким ми навчалися на сусідніх факультетах. Перша екскурсія – вокзал, дітище покійного Кірпи, якому в холі присвячено музейну вітрину.

До готелю якихось десять хвилин. Ужгород – місто, де найшвидше пересуваєшся пішки. Водночас, у ньому найзабрудненіше (після Кривого Рогу) повітря. Я не відчуваю цієї статистики. Можливо, тому, що перебуваю на десятому поверсі, на балконі завеликого, як на такий поліс, готелю «Інтурист», наче вигаданий моїм земляком Й. Ротом «Савой». Навскоси спинається в небо золотими банями новозбудований православний храм. Готель і розташовану неподалік шістнадцятиповерхівку видно з будь-якого закутка, годі зблукати. Найскромніший сніданок дорожчий, ніж виділені нам добові.

О дванадцятій зустрічаємось у фойє. Доки чекаємо на українсько-македонську письменницю Анну Багряню, Сашко – професійна звичка – встигає поспілкуватися з гандболістками, в однієї з них сьогодні уродини. Ми вітаємо й відкланюємося.

Річка робить місто стерпнішим і терпимішим. А ще як тече посередині. Ужгород – таке собі ідеальне місто. Вулиці, алеї, рослинність – наче південний курорт, помилково перенесений із моря вглибину суходолу. Закарпаття обернене назустріч пушти, спиною до «матірної України». У зумовленій ландшафтом відрубності українська мова перетривала сторіччя, набувши неповторного колориту – того, що його так тонко вловив Петро Мідянка.

Діл побаченого з готельного балкону православного храму обліпили численні прибудови, викликаючи відчуття-аберацію, наче ти в Індикотаї. В Ужгороді безпроблемно переходять з однієї мови на іншу – українську, словацьку, угорську, ромську. Вікіпедія деклінує назву міста на сім ладів. Російська – *lingua franca*; на очах костеніючи, перетворюючись на піджин рашн, вона ще довго виконуватиме функцію порозуміння між тими, для кого не рідна.

Про італійське походження Друґетів, які відгосподарювали триста років, розповідають, наче про родину із сусідньої вулиці. Мовби події сивої давнини відбувалися щойно вчора. Тлумачень назви міста — добра дюжина, кожна має своїх прихильників. Найпоширеніше – від річки, що скидається на вужа: Уж-город; найправдоподібніше – від старотюркського «уз», вода. Місто на воді.

Ми перетинаємо сквер, мало не проґавивши монументального хлопчика. «Хлопчик» – славетний угорський поет Шандор Петефі. Така мініатюризація на тлі загальної мегаломанії викликає подив. Здається, ужгородці досі не пробачили Петефі його висловлювань про їхнє місто. Ми опиняємось на пішохідному мосту, що сполучає нову й стару частини. Парапети ряхтять «паризькою модою», замкненим на замочки коханням. Цих кохань десятки, одне з них у формі пухкого червоного серця, вигризеного на добру третину.

Ідеальне місто і потаємна столиця краю

Написав Тимофій Гаврилів
П'ятниця, 08 червня 2012, 12:18

Прогулюємося туди і сюди, врешті — я вже й не пам'ятаю, на якому березі приміщення, де відбуваються дебати про українську літературу в загальноєвропейському і європейські в українському контексті, властиве виправдання нашого у це чудове місто візиту.

Нелюдно; щільне коло втаємничених, які мені мають більше що сказати, ніж я їм. Я це відчуваю, хоча ніхто не подає вигляду. Жодних хизувань, сама невимушеність із легким накипом характерного для Центральної Європи, просякненого гумором панібратства, що зближує Закарпаття і Галичину дужче, ніж розділяють гори. Досить їх перетнути, й Івано-Франківськ та Львів стають Закарпаттям, а Ужгород та Мукачеве – Прикарпаттям.

Наступного ранку я в німецькій редакції ужгородської телерадіокомпанії. На тій підставі, що перекладаю з німецької, а мій перший роман опубліковано цією мовою. А опівдні ми в Мукачеві. Це місто приміряє на себе шати потаємної столиці краю.

Від автобусної станції пішки через Латорицю в місто, фотосесія на тлі Кирила й Мефодія; далі екскурсія в Мукачівський замок, кожна пов'язана з ним легенда чекає на свого Шекспіра. Ілона Заріні – місцева Жанна Д'арк. Наша супутниця-угорка розповідає так, що я не зчуваюся, як мене проймає дух боротьби проти австрійських загарбників багатосотрічної давності. Пагорб на околиці Мукачєвого – найпівнічніша на світі місцевість, де донедавна вирощували чай.

Творчий вечір у міській книгозбірні імені Олександра Духновича. Заповнений зал ставить під сумнів статистику, згідно з якою закарпатці не цікавляться літературою. Модератор – Мирослав Дочинець. Щойно напередодні відкрив для себе в ужгородській книгарні його прозу. Письмо до снаги Іво Андричу, геть незвичне для нас, південніше, балканськіше. Загалом, на Закарпатті ціла плеяда цікавих авторів.

Вечеряємо «У сцібора» – й у приятеля не завжди так смачно! До паритету: ужгородські кремзлики були не менш знаменитими. Прощаємося. Улюблений вислів закарпатців – «Кедь Бог дасть». Бог цього благословенного краю. Раю зі своїм Потопом, на згадку про який стоїть віднедавна на березі Латориці пам'ятник.